

Šiame numery:

Malda ir pasaulietiniai reikalai.
Dvi enciklopedijos — du didžiuliai
lietuvių kultūros šaltiniai.
Giliai įmintos pėdos —
prof. dr. Jono Puzino gyvenimas
ir darbai.
Iš šių dienų amerikiečių
moterų poezijos
Senovės rašytojų antologija, ys.

Kertinė Parasė

Malda ir pasaulietiniai reikalai

Atkreipime šandien dėmesį į tai, kaip net geri dalykai gadina. Štai sąranga, kuri buvo paties Dievo sukurta ant 10 įsakymų pagrindo prie Sinajaus kalno, Kristaus laikais yra jau išvirtusi kone bedvase institucija, kurią reprezentuoja pinigų mainininkų stalai. Negana to, ta institucija buvo įsteigta paruošti kelią Dievo sūnaus įsikūnijimui, tačiau, kaip žinome, ji iškrypo iki tokio laipsnio, kad oficialiai išėjo prieš Kristų — įsikūnijusį Dievo Žodį, organizuodama jo pasmerkimą.

Kaip matome, čia susitinkame su daugeliu labai gyvenimiškų klausimų. Gal pirmoji mintis, kuri šia proga gali mums kilti, yra ta, kad net dieviškos institucijos nėra laisvos nuo pavojaus blogai savę reprezentuoti ir yra reikalingos gerinimo ir apvalymo. Tai galiojo ne tik Senojo Testamento religijai, bet galioja ir mūsų Bažnyčiai. Ji taip pat yra reikalinga nuolatinio dvasinio atsinaujinimo.

Tokį atsinaujinimo įvykį, ir tai įvykis šimtmetinės reikšmės, turėjome progos išgyventi II Vatikano susirinkimo proga. Susirinkę viso pasaulio vyskupai padarė kai kurių nutarimų, kurie turi toli siekiančios pasitvarkančios reikšmės Bažnyčios gyvenime. Kai kurie tie pasitvarkymai mums atrodo per staigūs, kai kurie net sukrečiantys. Tačiau pagalvokime apie tai, kad Kristaus reforma, kurią jis darė Senojo Testamento sąrangai, buvo dar labiau sukrečianti ir net tragiškai atsiliepusi jam pačiam. Už ją jis turėjo numirti ant kryžiaus. Tačiau ji buvo teisinga ir reikalinga. Tai apmąstydami, mokyklimės ir mes nuolat gerintis, nuolat tobulėti, kad mūsų religinis gyvenimas nebūtų kokia atsilikusi ir gal net iškrypusi seniena, bet visada nauja ir gyvatinga išganymo sąranga.

Kartais pamaldžiam žmogui kyla klausimas, ką aš turiu mas-

tyti, į kokius klausimus aš turiu nukreipti savo mintį. Susitikimas su Dievu, jei yra tikras, neapsėina be tam tikro šurpo. Mat, čia susitinka visos mūsų menkystės su aukščiausią tobulumą. Mūsų malda yra panaši į Mozės susitikimą su Dievu Sinajaus kalno aukštumoje, siaučiant audrai, žaibuojant ir griaužiant. Bendruomenė nedrįso to pokalbio turėti ir prašė Mozę jai atstovauti. Dėl to nenorėjome, kad mūsų maldos valanda būtų būtinai be trukdymų, be išsiblaškimų, be nukreipimo dėmesio į gyvenamuosius žemiškus reikalus.

Čia mes prieiname prie dar vienos problemos, su kuria susitinka pamaldūs žmogus. Kartais jis mano, kad yra tuo pamaldesnis, kuo jis yra labiau atitrūkęs nuo gyvenimo, kuo labiau pasiskendęs šventoje svajonėje. Tai nėra teisingas maldos supratimas, kuriuo deja, buvo per ilgai užsiėmę daugelis pamaldžių žmonių ir kurį II Vatikano susirinkimas nori pašalinti. Malda yra žvelgimas į visus dalykus dievišku požiūriu. Bet tai nereiškia užmerkimo akių visiems tiems dalykams, kurie vyksta aplink mus. Jei Kristus būtų taip manęs, jis nebūtų kovojęs su pirkliais, o ražęs šventykloje ramų kampą savo pokalbiui su Dievu. Bet jis, priešingai, atėjo ten, kur matė netinkamą elgimąsi ir veiksmingai į tai reagavo. Dėl to ir maldos medžiaga, nors žvelgdama į visus dalykus tuo dievišku požiūriu, kuris jam nušvinta maldos metu, neturi palūžti, jei jo mintis toje dieviškoje šviesoje, užsiima ir kasdieninio gyvenimo gerinimo ir tobulinimo uždaviniais.

V. Bgd.

DU DIDŽIULIAI LIETUVIŲ KULTŪROS ŠALTINIAI

DR. ANTANAS KLIMAS

Kas gi prieš ketvirtį šimtmečio būtų ir betikėjęs, kad net dviejų enciklopedijų pabaigtųjų šventę galėsime tikrai išvijoje švęsti. Dabar, žvelgiant į 36 „Lietuvių Enciklopedijos“ ir 6 „Encyclopaedia Lituanica“ toms, reikia pasitrinti akis ir dar kartą savęs pasiklausti: ar tai ne mirasas?

Kas dar nors kiek prisimena prieš maždaug 25 metus mūsų visuomenėje ir ypač spaudoje vykusias tam tikras „kautynes“, tikrai dabar gali atsistūti, atspūsti ir sau tarti: „Ačiū Dievui! Ačiū Dievui! Didžiulis darbas yra baigtas. Ačiū leidėjui Juozui Kapočiui — milžiniškas darbas visiškai pabaigtas! Ačiū visiems redaktoriams, bendradarbiams — didžiulis lietuvių tautos kultūros turtas surinktas, surikiuotas, prieinamas. Ačiū visiems prenumeratoriams bei platintojams — 36 „Lietuvių Enciklopedijos“ ir 6 „Encyclopaedia Lituanica“ tomai įsikūnijo į didžiųjų pasaulio enciklopedijų eiles!“

Leidėjas Juozas Kapočius gali, giliai atsidusęs, pasakyti: „Sumaniu, pradėjau, pabaigiau. Nieko nepavyliu, o lietuvių tautą apdovanojau... Tegu dabar visas pasaulis naudojasi!“

O buvo sunkių valandų! Jau išėjus pirmajam LE tomui, a. a. prelatas Mykolas Krupavičius, rašydamas širdingą sveikinimą, kuriame jis LE leidėją bei redaktorių pavadino lietuvių kultūros kriviais, pridėjo: „Nepailskit. Daug burnų su stipriais vėjais jį kėsina visi rimitai užgesinti. Budėkite ir traukite į tal-ka visus geros valios lietuvius!“ (LE II-jo tomo priedas, 154, p. 3).

Paprastai ligi šiol buvo galvojama, kad pirmasis sumanymas leisti enciklopediją lietuvių kalba buvo A. Olšausko apie 1909 — 1910 metus, taigi dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Tačiau neseniai teko pastebėti, kad toks sumanymas — t. y. leisti enciklopediją lietuvių kalba — buvo kiles jau 1883 metais. 1978 metais Vilniuje išleistoje knygoje rašoma: „Daug įdomesnis yra rygielės Jono Jacevičiaus 1883. II.3 prašymas, paduotas tai pačiai įstaigai, kad jam būtų leista Rygoje steigti ir redaguoti žurnalą „Auszrīne“. Prašytojas, be abejo, žinojo caro 1880 m. išimtį moksliniams leidiniams lietuvių kalba ir todėl akcentavo žurnalo mokslinį pobūdį. Leidinys, anot J. Jacevičiaus, tarnaus tik mokslininkams, besidomintiems istorine medžiaga, lietuvių kalbos savitumais bei ypatybėmis, reikalingais filologijai ir aplamai literatūrai.“ Be to, numatyta leisti žurnalo priedus — lietuvių vardų ir lietuvių-lenkų k. žodynus, lietuvių k. gramatiką, tautosakos rinkinius ir net enciklopediją (tai bene pirmasis nacionalinės encik-

lopedijos sumanymas)“ (V. Merkys, *Nelegalioji lietuvių spauda kapitalizmo laikotarpiu (ligi 1904 m.)*. Leidykla „Mokslas“, Vilnius, 1978, p. 151).

Taigi jau prieš 95 metus buvo jaučiamas reikalingas išleisti enciklopediją lietuvių kalba. Ar tą sumanymą iš viso būtų buvę galima koku nors būdu įgyvendinti, pasilieka neaišku, nes „ta istaiga“ buvo Rusijos Vyriausioji spaudos reikalų valdyba, ir ji leidimo nedavė.

Kaip gerai žinoma, Lietuvoje leisti „Lietuviškoji Enciklopedija“ nebuvo baigta. Okup. Lietuvoje išleisti „Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija“ turi 3 toms ir vieną tomlį rodyklių. Prieš kiek laiko pradėta leisti „Lietuviškoji tarybinė enciklopedija“ planuojama išleisti 12 toms. Abiejų šių enciklopedijų pobūdis mums gerai žinomas. Sakysime, pastarosios enciklopedijos trečiajame tome aiškiai pasakyta: „Bendras taryb. enciklopedijų bruožas — marksistiniai tikrovės reiškinių vertinimo, informacijos, atrankos ir pateikimo principai, platus, moksl. visuomenės įtraukimas į enciklopedijų rengimą“ (*Lietuviškoji tarybinė enciklopedija*, III tomas, Vilnius, 178, p. 3).

Daugiau aiškinti ir nereikia. Vakarai kitaip žiūri į enciklopedijos pobūdį. Man atrodo, kad labai tiksliai tai išreiškė prelatas P. M. Juras: „Išleisti bendrąją enciklopediją, apimančią visas mokslo šakas bei žinijos sritis, nėra lengvas darbas, nes gera enciklopedija tegali būti objektyvi... Enciklopedija nėra nei apologetika ar kontroversijų rinkinys. Bet ji negali būti ir skepticizmo ar abejotinių hipotezių atspindys. Enciklopedija yra pastovios mokslo žinių rinkinys, skirtas ilgiam laikui ir pritaikintas bendresniems žmonių interesams“ (LE II-jo tomo priedas, 1954, p. 3).

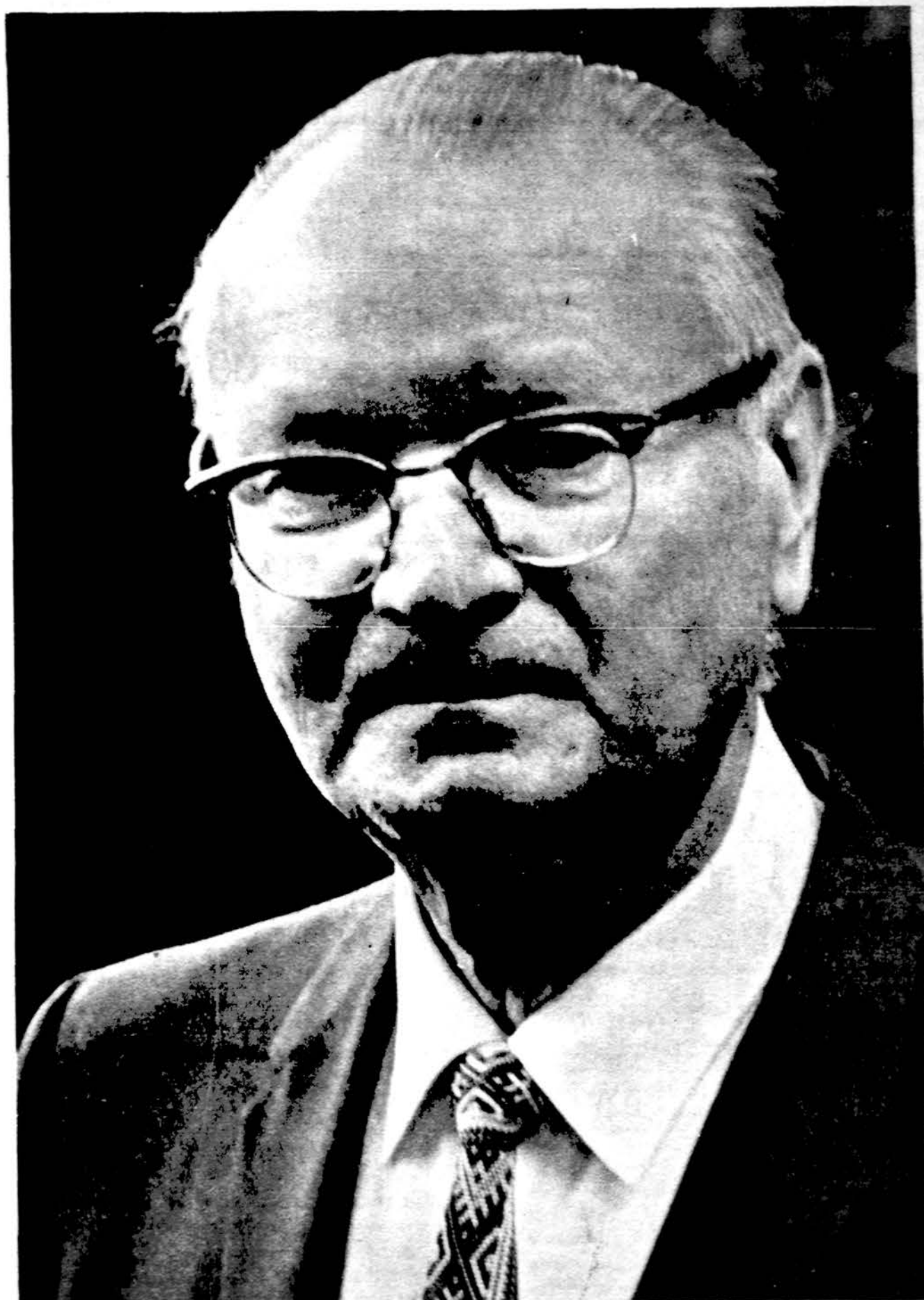
Naujajame „Encyclopedia Britannica“ leidime randame: „Most countries have issued at least one good encyclopedia, among which should be mentioned... Lithuania (published in Boston): *Lietuvių enciklopedija* (1953—69).“

Encyclopedia Britannica, Macropedia, (vol. VI, p. 797).

Taigi, pagal EB 3, su kuria dėl kitų dalykų ir mums teko gerokai „pasipešti“, LE priklauso prie tų enciklopedijų, kurias galima charakterizuoti kaip „good encyclopedia“.

Tuo tarpu neseniai išėjusiame jau minėtos „Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos“ III-me tome apie LE rašoma taip: „Lietuvių kalba pirmąją enciklopediją — „Lietuviškąją enciklopediją“

(Nukelta 1 2 psl.)

Prof. dr. Jonas Puzinas (1905. IX. 18 — 1978. IV. 14)

Giliai įmintos pėdos

Prof. Jono Puzino gyvenimas ir darbai

ANTANAS MAZIULIS

Prof. dr. Jonas Puzinas, kurį ne vienas mūsų pažinome ir drauge su juo dirbome įvairių kultūros darbų lauke bei visada džiaugėmės jo pakanta kitaip manantiems, darėjo per mūsų dienas negrįžtamai jau į Anapus, ir paliko tik giliai įmintos įvairiais darbais pėdos, kurios ir toliau degina nemeluota meile savo tautai ir laisvai Lietuvai. Ir dabar, pažvelgę į įvairius jo darbus, pajuntame kiek daug jo dirbta bei padaryta ir kokia didelė praraja, jo netekus.

ZEMĖS TAKAI

Jonas Puzinas gimė 1905 m. rugsėjo 18 d., bet šių dienų laiko skaičiavimu, jau spalio mėn. 1 d., Svaronių vienasėdyje, Deltuvos vls., Ukmergės apsk., prasištiepusių ūkininkų šeimoje. Apylinkės buvo gražios, gausios padavimais ir įvairiais istoriniais įvykiais bei paminklais, kas žadino jo domę praeičiai, o dar gimnazijos suole skaitytas vienas kitas prof. K. Būgos straipsnis pažadino polinkį lietuvių kalbai ir jos kilmei, kas jį vėliau lydėjo visą gyvenimą: baltų tautos, jų susidarymas ir buvo jo visų mokslo darbų branduolys, apie

kurį glaudžiasi visi proistorės raštai. 1925 m. baigė Ukmergės gimn., buvo gavęs jau lietuvių k. mokytojo vietą Ukmergės žydų vid. mokykloje, bet savo pusbrolio prof. inž. Stepono Kairio atskviestas studijuoti į Kauną. Tuomet jam prof. Stp. Kairys sudarė itin palankias studijoms sąlygas: priglaudė savo bute, nemokamai davė ir maistą bei parūpino šokių tokį darbą Kauno m. savivaldybėje prie pradedamų kanalizacijos darbų, nors ten gavo tik eilinio darbininko atlyginimą, bet galėjo išeiti visada dienos metu į paskaitas. Tokios sąlygos įgalino J. Puziną, palyginti, ramiai ir sėkmingai studijuoti, nes nereikėjo daug rūpintis duona ir kasdienybe, o būdamas darbštus, praleisdavo vakarus bibliotekoje, kur skaitė ne tik prof. K. Būgos, bet ir prof. A. Bezzenbergerio, prof. R. Trautmano ir kt. darbus, kuriuose buvo liečiama baltų tautų praeitis ir kiti klausimai. Tuomet J. Puzinas Lietuvos univ., Humanitarinių mokslų fakultete, pasirinko lyginamąją kalbotyrą (pas prof. dr. A. Senn'ą), lietuvių k. ir literatūrą bei pedagogiką. Kurį metą dar sekretoriavo prof. J. Jablonskui, taigi rašomosios mūsų kalbos (Nukelta 1 2 psl.)

Giliai įmintos pėdos

(Atkelta iš 1 psl.)

tėvui, žinomam Rygiškių Jono slapyvardžiu, kuris vieną kartą J. Puzino parašytą sakinį atskirame lapelyje perskaitė ir sudraskė, išbardamas, kad rašo neaiškiai, sunkiai įskaitomai, nors aplamai J. Puzinas rašė gana aiškiai ir skaitomai. Deja, kalbos mokslo reikalams visi parašymai ir nurašymai turi būti labai aiškūs ir kiekvienam paskaitomai, kad be jokio spėlioimo skaitytum ir „n“ ir „u“ bei kt., o nurašant senuosius raštus dažnai surandi ir žodžių, kurių nežinai, tai, neaiškiai nusirašius, paskui negalėsi ir pats teisingai perskaityti, padarysi nelauktų klaidų. Toks staigus prof. J. Jablonskio elgesys J. Puziną labai įskaudino, nebedrįso daugiau pas „magister severs“ (toks vardas prof. J. Jablonskiui atkeliavęs dar iš M. Yčo lietuvių gimn., kai jis ten lotynų k. mokė Voroneže karo metu ir reikalavo gerai jį išmokyti), bet, draugų paguostas, vėl nuėjo tik antrą savaitę ir toliau sekretoriavo, aiškiai ir neskubėdamas rašė sakinius... Tos dienos pas prof. J. Jablonskį ir buvo J. Puzinui didžiulio lietuvių rašomosios kalbos mokykla, žymiai didesnė ir įtakingesnė nei per paskaitas ar pratybas, todėl ir suprantama J. Puzino didelis dėmėjimas aiškiai ir taisyklingai lietuvių bendrine kalba tiek Lietuvoje, tiek ir tremtyje, nors vėlesnės studijos nulėmė kitą mokslų šaką. Ir aplamai, suprasti prof. J. Jablonskio įtakai lai būna vienas prof. dr. Pr. Skardžiaus žodžių pasisakymas, kai jis 1949-50 m. ruošė „Lietuvių kalbos vadovą“. Tuomet prof. Skardžius mums protarpiais kalbėdavo apie prof. J. Jablonskį ir kartą pabrėžė, kad domė bendrine lietuvių kalba, jos norminimui bei naujadarams tebelema prof. Jablonskio garsus ir kartu nuobodus „galvojimas“, kartais trukęs iki pusės valandos su neužmirštamu „e-e-e“ ir „kaip pasakyti mūsų koks kaimo žmogus“... Tas darbas pas prof. J. Jablonskį J. Puzinui buvo vėl vienu atveju lemtingas: buvo įjungtas ruošti prez. A. Smetonos raštus spaudai, juos nurašyti iš atskirų laikraščių ir žurnalų.

1928.X.1 pradėjo J. Puzinas dirbti Kauno m. muziejaus sekretoriumi ir konservatoriumi, kuriam tada vadovavo prof. Ed. Volteris, turėjęs pareigų dar Valst. archeologijos komisijoje ir Lietuvos univ. skaitęs archeologiją ir kt. kursų, bet savo laisvu plepėjimu nesudomines studentų ir neparusė nei vieno archeologo, nei etnologo. Kauno m. muziejuje buvo šiek tiek ir proistorinių radinių, daugiausia iš T. Daugirdo kasinėjimų, bet dažnai su labai skurdžiomis metrikomis, visai nekonservuoti (muziejus neturėjo nei menkiausių priemonių šiems darbams) ir nebuvo tinkamų patalpų jiems išdėstyti. Prof. Ed. Volteris, nors ir padrikas šnekejas apie archeologiją bei tautosaką, jo prašymas aptvarkyti sumestą medžiagą straipsneliais, kaip ir prof. K. Būgos raštai ir prof. A. Senno indoeuropiečių k. senovė, veikė J. Puziną, ir jis itin susidomėjo baltų praeitimi, ne kartą klausdavo kitus: k a d a baltai priėjo Baltijos jūrą ir apsigyveno šiose žemėse. Tai buvo didysis jo gyvenimo klausimas, prie kurio sugrįždavo iki mirties. Muziejuje dirbdamas, pradėjo ir pats daugiau rašinėti atskirais Lietuvos istorijos, ypač miestų istorijos klausimais, pradėdamas savo krašto Ukmergę. Tie jo straipsniai buvo teisiniais spausdinami „Savivaldybėje“. Ten jis paskelbė straipsnį Kauno bžn. istorijos. Kauno savivaldybės istorijos, privilegijų ir kt. klausimais. Taip pat per „Savivaldybę“ perėjo ir „Šiaulių m. istorijos“ eilė straipsnių, kurie nauju rinkiniu ir papildyti išspausdinti jau „Šiaulių miestas ir jo istorija“ priedu prie „Šiaulių metrašio“ 1930 ir dar atskirai. Šis gerai paruoštas ir nemažas darbas buvo J. Puzinui lemtingas, nes švietimo m-ja jį parinko pasiųsti proistorės studijuoti į Vokietiją. Proistorės studijoms norėjo J. Puzinas rinktis Karaliaučius, nes Prūsos radiniai ir visa kultūra būtų lietuviui visai artimiausia, bet tuo metu ten nebuvo nei vieno išsilavinusio proistoriko, ant ra, Karaliaučiuje jau pūtė itin žvabūs vėjai prieš lietuvių dėl Klaipėdos ir kt., jau tada prie dalies surinktosios medžiagos lietuviui nebebuvo vilties prieti, ja naudotis. Taip J. Puzinas, patartas kitų profesorų, pasuko į tolimą Heidelbergą, kur tuo metu ten dėstė prof. dr. Ernst Wahle n a u j o s i o s proistorės srovės vienas kūrėjų, daugiau domės skyręs ne tik radinių tipizacijai bei kasinėjimų statistikai, kiek nuosekliai proistorės tiesinei sekai, stengėsis praskleisti nerasta į ją praeitį kiek įmanoma istorine pilnatve, su šeimos ir visos gyvenos prasklaidais. Antra, tas pat prof. Wahle buvo susipažinęs kiek daugiau su Pabaltijo proistorė, kasinėjo Latvijoje ir paskelbė „Ausgrabungen in Rutzau

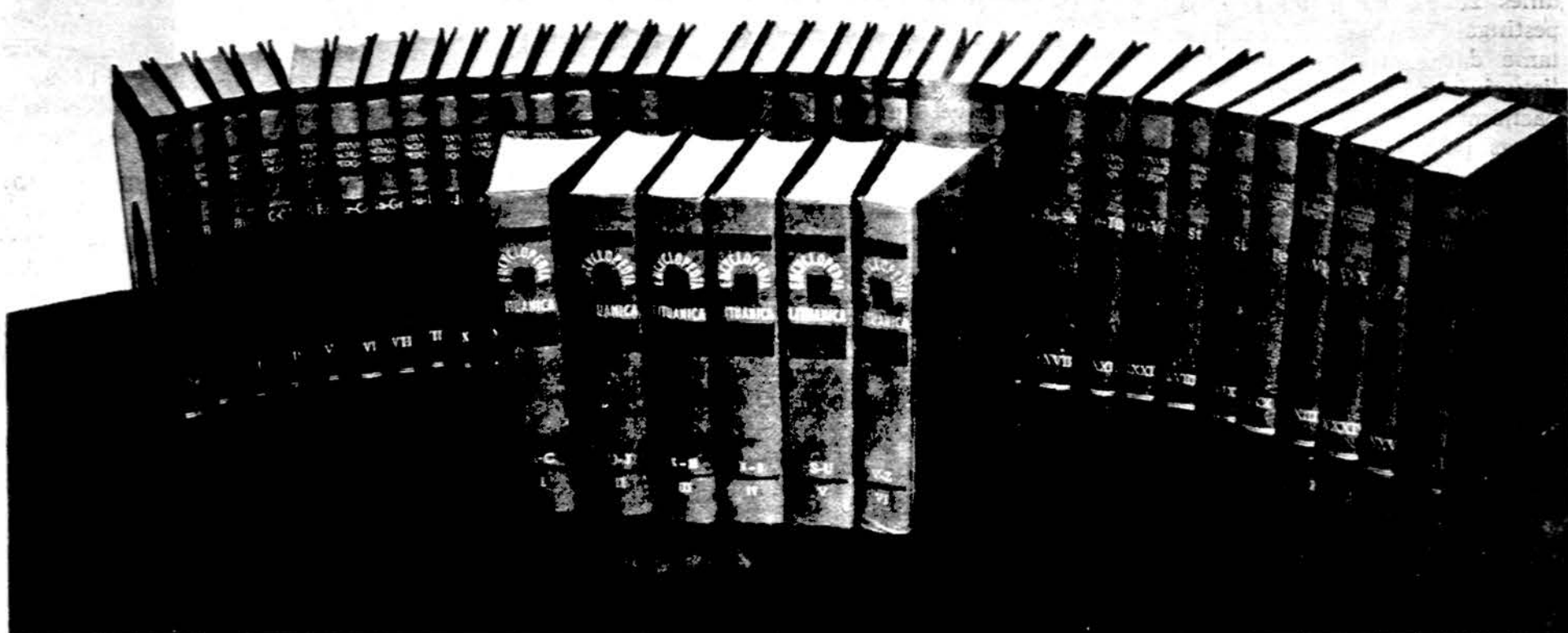
und Bauske“ (Piemineklų Valdes Materialų Krājumi. Archaeologijas Raksti I:2 1928). 1934 m. J. Puzinas baigė proistorės studijas, parašė disertaciją: „Vorgeschichtsforschung u. Nationalbewusstsein in Litauen“ ir gavo dr. laipsnį. Tas jo darbas 1935 buvo ir atskirai išspausdintas; jį recenzuodamas A. Šapoka „Židinyje“ jau rado reikalo pabrėžti, kad šis lietuvių tautinės sąmonės toks platus praskleidimas, įtakotas ir proistorės mokslo, Karaliaučiaus univ. dėl naujų nacionalsocialistinių vėjų būtų jau buvęs atmetas, džiaugėsi, kad J. Puzinas laiku dar išvyko į Heidelbergą.

Baigus studijas, 1934.X.1 buvo paskirtas Kauno m. muziejaus dir. ir konservatoriumi, iš kur pasitraukė 1940.I.1, o nuo 1936.IX.1 jam buvo pavesta steigti Vytauto D. kultūros muziejų prie istorinio skyriaus ir paskirtas šio skyriaus vedėju, ką turėjo palikti 1940.IV.15, perduodamas jau savo stud. Pr. Kulikauskui. 1939.XII.16, švietimo m-jos pavestas, perėmė Vilniaus univ. Archeologijos muz. ir jam vadovavo iki 1944.VII.3, būtent, kol pasitraukė iš Vilniaus į Vakarų. Trūkstant paruoštų proistorėi žmonių, apkrautas muziejaus darbais, J. Puzinas 1934.X.1 išrinktas Vytauto D. univ. Humanitarinių m. fak. Etnikos katedros vyr. asistentu ir pradėjo skaityti Europos ir Lietuvos proistorės kursus istorijos skyrių (Lietuvos ir visuotinės) studentams, nes atskiros etnikos studijos, su galimybe baigti tautosaką ar proistorę, tuo metu nebuvo dar mums patrauklios; šis skyrius pirmo tikro studento tesulaukė vien 1938 m. rudens sem., būtent — Rimutės Jablonskytės, o kiti jo klausytojai ir tada buvo įvairūs istorikai ar iš Teologijos-filosofijos fakulteto svečiai. 1938.VI.13 jis buvo išrinktas jau priv. docentu, o rudens sem., svarstant Humanitarinių mokslų fak. nukėlimą į Vilnį, XII.15 išrinktas ir doc., visad tu pačių dviejų „prisiekusių“ prieš pasisakymu, ypač prieš kiekvieną jaunosios kartos destrytoją. Jau tada buvo siūlymų suskaldyti etnikos skyrių į du: proistorės ir tautotyros, bet tas reikalas buvo atidėtas kitam semestriui, taip šis išskyrimas jau teko vykdyti Rusijos okupacijos metu ir 1940.IX.20 J. Puzinas išrinktas Vilniaus univ. Humanitarinių m. fak. naujai sudarytos, t.y. suskaldytosios etnikos, archeologijos katedros vedėju, o 1941.I.1 paskirtas, taigi jau neberinktas, ir prof., bet 1941.VI, kaip studijavęs Vokietijoje, įtrauktas NKVD išvežtinųjų skaičiūn stud. Lifšico su kažkokios nuo Kupiškio studentės siūlymu bei Komodaitės ir Zimano pritarimu ir perimtas drauge su doc. dr. A. Saliu, dr. A. Šapoka ir kitais vad. ataskaitin, kas buvo rasta po 1941.VI.23 d. sukilimo Vilniuje. 1941.III.6 dar buvo paskirtas ir dekanu pavaduotoju, o po sukilimo — 1941.VII.26 Humanitarinių m. fak. dekanas iki 1944.VII.3, t.y. kol pasitraukė iš Vilniaus, 1941.XII.5 buvo išrinktas e. ord. prof., kurį metų yra pavadavęs ir Vilniaus univ. rektoriu. Taip pat jis priklausė Lituanistikos institutui, dalyvavo organizuojant Lietuvos mokslų akad., buvo 1941.V.11 dar paskirtas Istorijos instituto archeologijos poskyrio vedėju, o po Rusijos okupacijos išrinktas 1941.XII.2 ir Lietuvos mokslų akad. nariu — korespondentu.

Vokiečių okupacijos metu J. Puzinas buvo vienas veiklių slapto Rytų Lietuvos d-jos narių, kurie svarstė k o k i e dar plotai turėtų būti į būsimo laisvos Lietuvos valstybės, rūpinosi ir šių sričių gyventojų šalpa, todėl vienam šios d-jos narių prasipėjęs ir perdavęs net dalį protokolų bei užrašų, 1942.X.1-2 d. buvo gestapo Vilniaus univ. suimtas, amarkiai tardytas, bet švietimo tarėjo Germano ir kitų pastangomis dar paleistas, ypač spaudžiant anuo Komodaitės ir Zimano nurodymu, kad J. Puzinas nepatikimas, nes studijavo Vokietijoje ir t.t.;

Lietuvių Bendruomenės Philadelphiaje 1965 prof. Jonui Puzinui surodo 60 metų jubiliejiniam pagerbime sukvietėtininkas atėjo į sveiklinimus ir linkėjimus jo 60 metų sukakties proga. Iš kairės į dešinę: M. Krėvė, K. Puzinaitė, prof. dr. J. Puzinas, J. Ardy, J. Gimbutas ir A. Jurak. Nuotr. K. Čikoto

Beilijoje sukurtas lietuviškasis mokslo žodynas — dvi enciklopedijos: „Lietuvių Enciklopedija“ ir „Encyclopedia Lituanica“, iš viso 42 tomų.

Du didžiuliai lietuvių kultūros šaltiniai

(Atkelta iš 1 psl.)

1931 pradėjo leisti „Spaudos fondo“ leidykla. 1933—1944 išėjo nepilni 10 t. (iki į raidės). Po II pasaul. karo JAV apsigyvenę lietuviai emigrantai Bostone išleido visuotinę „Lietuvių enciklopediją“ (36 t., 1953—69), kurioje ryšku burž. nacionalizmas, antitarybiškumas, šiurkščiai iškraipoma daugelis Lietuvos istorijos faktų, ignoruojami ekonominiai ir kultūriniai Tarybų Lietuvos laimėjimai“ („Lietuviškoji tarybinė enciklopedija, III t., 1978, p. 347—348).

Manau, kad čia nėra ko ginčyti. Čia tik prisimena sena lietuvių patarlė: „Kuo pats kvepia, tuo kitą tepa“. Mes, LE ir EL rėmėjai, mylėtojai ir vartotojai, esame įsitikinę, kad ir LE ir EL yra geros, objektyvios enciklopedijos. Kad vienu kitu vienam kitam dalykui gal galima buvo skirti daugiau vietos, o kitam — mažiau, tai nesterbėtina: tą rasime visose pasaulio enciklopedijose. Niekas — nei leidėjai, nei bendradarbiai, nei redaktoriai — negali turėti 100% objektyvios matoklės, kuria galima būtų sukirpti visiškai vienodą ir objektyvų matą, tiek straipsniams, tiek pačiai atrankai.

Bet EL ir LE mums yra ir pilnos visų mokslo šakų bei visų kultūros sričių šaltinis. Nerimta būtų mums kalbėti apie griežtųjų mokslų padėtį LE (EL jų nedaug, kaip ir tinka jos charakteriui bei užduočiai). Pasitenkinsiu keliomis pastabomis apie kai kurias humanistines sritis.

LE duoda mums pagrindines žinias apie visa tai, kas liečia Lietuvą ir lietuvių tautos kultūrą bei civilizaciją plačia prasme. Visos sritys, kurios reikalingos tautos kultūriniam — moksliniam gyvenimui, yra labai plačiai reprezentuojamos: nuo bibliografijos ligi sporto, nuo antropologijos iki zoologijos, nuo istorijos ligi numizmatikos, nuo lingvistikos ligi teosofijos, nuo literatūros ligi ekonomikos, nuo statistikos ligi žemės ūkio, nuo filosofijos ligi meno istorijos, nuo teologijos ligi medicinos ir t.t. ir t.t. Savaimė aišku, trumpame aptarime neįmanoma visų sričių bei jo poskyrių net išvardinti.

Čia bus paminėta tik dvi mums visiems rūpimos sritys: kalbotyra ir literatūra.

1972 metais, atidarydamas 3-ją AABS konferenciją Toronte, profesorius Ivar Ivask, kalbėdamas apie baltų literatūras tremtyje, pasakė: „Pirmiausia mes tu-

rimė ypač iškelti „Lietuvių enciklopediją“, kuri 1953—1969 metais buvo išleista 36 tomiais. Kadangi apie du penktadaliai šios enciklopedijos yra skirta įvairioms lietuvių gyvenimo aprašikoms, ši enciklopedija yra iš tikrųjų vienas geriausių informacijos šaltinių apie lietuvių literatūrą — jos praeitį ir dabartį. Su jos plačia apimtimi negali lygintis joks kitas baltų veiklas. Iš tikrųjų, nedaugelis tautų gali pasigirti tokia plačia enciklopedija“ (vertimas — mano, A.K.).

Taigi, prof. Ivar Ivask liudijimu, LE yra „geriausias lietuvių literatūros informacijos šaltinis“. Čia rasime ir teorinius, ir žanrinius, ir istorinius žvilgius; individualius rašytojus ir jų sroves, jų susiformavimą ir istoriją. Čia rasime ir pagrindinę bibliografiją, kuri gali būti tolimosio tyrinėjimo pradžia.

Galima drąsiai tvirtinti, kad ir daugelyje kitų sričių LE yra vienas iš geriausių informacijos šaltinių. Tačiau keliais atvejais LE yra ne tik informacijos šaltinis, bet ir beveik pirmapradžio mokslinio tyrinėjimo aruodas. Sakysime, kai kurie LE baltų kalbotyros straipsniai yra beveik tikros mokslinės monografijos, tik be didelių įžangų bei platus

išsiliejimo.

Kai kuriais atvejais LE yra ko ne vienintelis šaltinis, nes kai kurie dalykai — čia aš ir vėl kalbu apie kalbotyrą — aprašomi iš viso pirmą kartą. Tokiu būdu LE tampa ir pačios lietuvių kalbos istorinio vystymosi dokumentu. Kadangi mes dar neturime istorinio lietuvių kalbos žodyno — čia aš turiu mintį daugiausia žodžių, terminų reikšmę, semantiką — tai LE yra tarsi archyvas lietuvių kalbos istoriniam žodynui. (Gaila, kad ligi šiol šiuo klausimu niekas giliau nepasidomėjo. Gal dėl to, kad Vakaruose turime tiek nedaug kalbininkų).

LE XV-sis tomas — „Lietuva“ yra ypač svarbus. Čia iš naujo, su dideliu labai svarbiu duomenų krūviu, plačiai informuojama apie visus Lietuvą ir lietuvių liečiančius dalykus. Tokio platus ir išsamus veikalo iš viso niekados nėra išleista: čia kalbu apie XV-ji tomą. Drąsiai galima sakyti, kad vien XV-sis LE tomas yra beveik pilna lituanistikos enciklopedija, duodanti visas pagrindines žinias apie Lietuvą, apie lietuvių tautos fizinius, kultūrinius bei dvasinius bruožus.

Šalia visuotinės enciklopedijos (Nukelta į 3 psl.)

J. Puzinui buvo gestapo priminta, kad būsimas Lietuvos sienas spręs Berlynas su Fuehreriu, bet ne kokie lietuvių komitetai, todėl kiekvienas naujas toks lietuvių žingsnis baigsis kacetu...“

1944.VII.3 prof. dr. J. Puzinas apleido Vilnį, pasiimdamas kiek gali pats panešti reikalingiausių daiktų, susirinkęs Kaune jau anksčiau iš Vilniaus išvykusią šeimą (žmoną su Aldona ir Zivile bei pas draugą vasarai išvykusį Algį), VII.8 pasitraukė į Vokietiją, kur prof. dr. Carl Engel'is, žinomas Prūsos proistorikas, padėjo jo šeimai apsigyventi prie Greifswaldo, bet jau 1945.2.13 turėjo iš čia pasitraukti ir sustojti gyventi Melbecke prie Lueneburgo, o karui pasibaigus, buvo 1945.VII.12 nukeltas su šeima į Hiddesen prie Detmoldo, 1946.XI.29 į Greveną ir 1947.IV.29 dar į Augustdorfą išvietintųjų stovyklą, iš kur 1949.X išvyko jau į Philadelphia, Pa. Neteikęs visa savo tremtinio kelyje, tuojau po karo būrėsi draugėn su kitais ir organizavo Baltų univ. Hamburgėje, buvo to univ. organizacinio komiteto narys, 1945.XII.8 filosofijos fak. prodekanu ir tas pareigas ėjo iki 1948.IV.16; 1946.IV.12 paskirtas baltų proistorės prof., nuo 1947.XII.17 lietuvių skyriaus prorektorius, o nuo 1948.IV.10 ir rektorius, kol 1949.IX.30 šis Baltų univ. buvo jau uždarytas. Taip pat dar Vokietijoje jis dalyvavo ir platesnėje lietuvių veikloje, k.a.: 1945 Lietuvių s-gos Lueneburgo sk. pirm., 1945 Liet. raudonojo kryžiaus Detmoldo skyriaus pirm. ir visai Britų zonai įgaliotinis, 1947 Schleswig-Holsteino apygardos lietuvių k-to narys ir t.t.

Apsigyvenęs Philadelphiaje, kurį metų dirbo prie Pennsylvanijos univ., kur prof. dr. A. Senn'as buvo pradėjęs ruošti lietuvių

etimologinį žodyną, bet paaikšėjus, kad V. Vokietijoje jau pasirodys tuojau prof. dr. E. Fraenkelio paruoštas žodynas, Pennsylvanijos univ. pradėtą darbą sustabdė; tada J. Puzinas nuėjo dirbti į vieną banką. 1954.IV.1 pradėjo dirbti Lietuvių Endiklopedijoje ir redagavo atskirus jos tomus iki 1965 galo, kol užbaigė jos T raidę, t.y. įam atitekusią paskutinę. Vėliau jis dirbo Lietuvių laisvės komitete, New Yorke, daugiausia laiko skirdamas apdoroti Lietuvos sienų reikalams. JAV lietuvių visuomeninei veiklai ir skyrė daug laiko; 1949 jau telkė lietuvių tremtinius ir Philadelphiaje lietuvių tremtinių dr-jos 1949-50 pirm., vėliau jau JAV LB pirm., Kultūros tarybos pirm., 1955-58 m. LB tarybos narys ir t.t. Jis buvo vienas Phila., Pa. lietuvių mokyklos steigėjų, vadovavęs jai, taip pat ir Lituanistikos instituto steigėjų branduolyje, vadovavęs jo istorijos skyriui ir t.t. Nusikėlęs Chicagon, buvo išrinktas Pedagoginio instituto vadovybėn, kol sustojė plakusi 1978.IV.14 jo širdis.

MUZIEJININKAS

Vienam kitam mūsų šiuolaikiški toks atskiras ir išskirtinis prof. dr. J. Puzino darbų aptarimas bei apžvelgimas gali būti ir sunkiau suprantamas, o kai kas iš jų gali įžvelgti lyg ir jo proistoriko darbų nuvertinimą. Deja, tinkamai muziejui vadovauti, jį sutvarkyti reikia ne tik tam darbu moksliskai pasiruoti (muziejininkystės darbai Vak. Europos univ. ir atskirai ruošiamasi), bet ir sugebėjimų, todėl šiuo skirsniu ir noriu šiek tiek nusakyti jo darbus Kauno mieste, Vytauto D. kultūros ir Vilniaus univ. muziejuose bei

(Atkelta iš 2 pusl.)

dijos, prabilusios visu savo milžinišku mastu lietuviškai, LE dar specifiniai duoda tas pagrindines žinias, kurių tokiame rūpestingai ir objektyviai sukaupime darbe niekur neberasi: tai lietuvių tautos rezistencija okupacijoms, lietuvių tautos pasklidimas pasaulyje — nuo Mont-realio ligi Buenos Aires, nuo Suomijos ligi Pietų Afrikos, nuo Pakistano ligi Australijos. Tokias žinias daugeliu atvejų galime rasti tik LE.

Gausu LE ir lietuvių tautos kančių, martirologijos: ištrėmimai, sukilimai, išvežimai, Sibiras, laisvės kovos ir aukos, nuo Pilėnų ligi Juozo Lukšos-Daumanto. Niekur kitur tiek informacijos šiais klausimais nėra.

Bet gal visų svarbiausia — tai LE objektyvumas. Žinoma, ir pačiam objektyvumui nustatyti vieno ir vienokio mato nėra, bet jo neturi ir neturės jokia pasaulio enciklopedija. Be abejo, ir LE leidėjas, ir bendradarbiai, ir redaktoriai stengėsi duoti pilną, objektyvų vaizdą, kiek tai yra galima netobulumo Dievo sutvėrimui — žmogui.

Pagal tai reikia prisiminti, kad vis dėlto beveik visoje LE ir, žinoma, EL aiškiai aiški dvasinis pradai, dvasinio, kultūrinio ir religinio tautos gyvenimo dvasia. Nėra užmiršti, nustumti ir materialinės civilizacijos, materialinės, mokslinės srities dalykai, bet visur daugiau pabrėžti dvasiniai pradai, kad ir su visomis tokių pradų silpnėmis.

Kaip matyti, ligi šiol daugiausia kalbėjome apie LE, nors pabaigtuvės lygiai gali būti skiriamos ir anglų enciklopedijoms, t.y., „Encyclopedia Britannica“ išleidimui. Pastaroji skiriasi nuo pirmosios ne tik tuo, kad visi 6 tomai parašyti anglų kalba, bet kad ji yra anglų kalba parašyta grynai lietuviškos enciklopedijos. Anglų kalba, kaip jau plačiai žinoma, yra virtusi ne tik tarptautine mokslo kalba, bet jau, galima drąsiai sakyti, ir tarptautine kalba visoms susižinojimo sritims. Taigi, yra labai svarbu, kad šie 6 dideli tomai pasauliui pateikia pagrindines žinias apie Lietuvą ir lietuvių anglų kalba. Sunku dabar būtų pranešauti, kokią poveikį EL turės pasaulio mokslo, meno, kultūros ir kitose srityse. Bet kad ji jau yra plačiai vartojama, tuo man jau ne kartą teko įsitikinti.

Kai japonų kalbininkas, profesorius Ikuo Murata ruošėsi vers-

ti Baranauko „Anykščių šilė“ i japonų kalbą, jis pirmiau giliai išstudijavo kiekvieną žodį, parašytą apie tai „Lietuvių Enciklopedijoje“. Iš ten jo studijos vedė jį į daugelį kitų šaltinių ir veikalų bei straipsnių. Profesorius Murata tuomet rašė šių eilučių autoriui, kad LE jam esąs neįkainojamas turtas. Anot jo, jau vien dėl to verta išmokti lietuviškai.

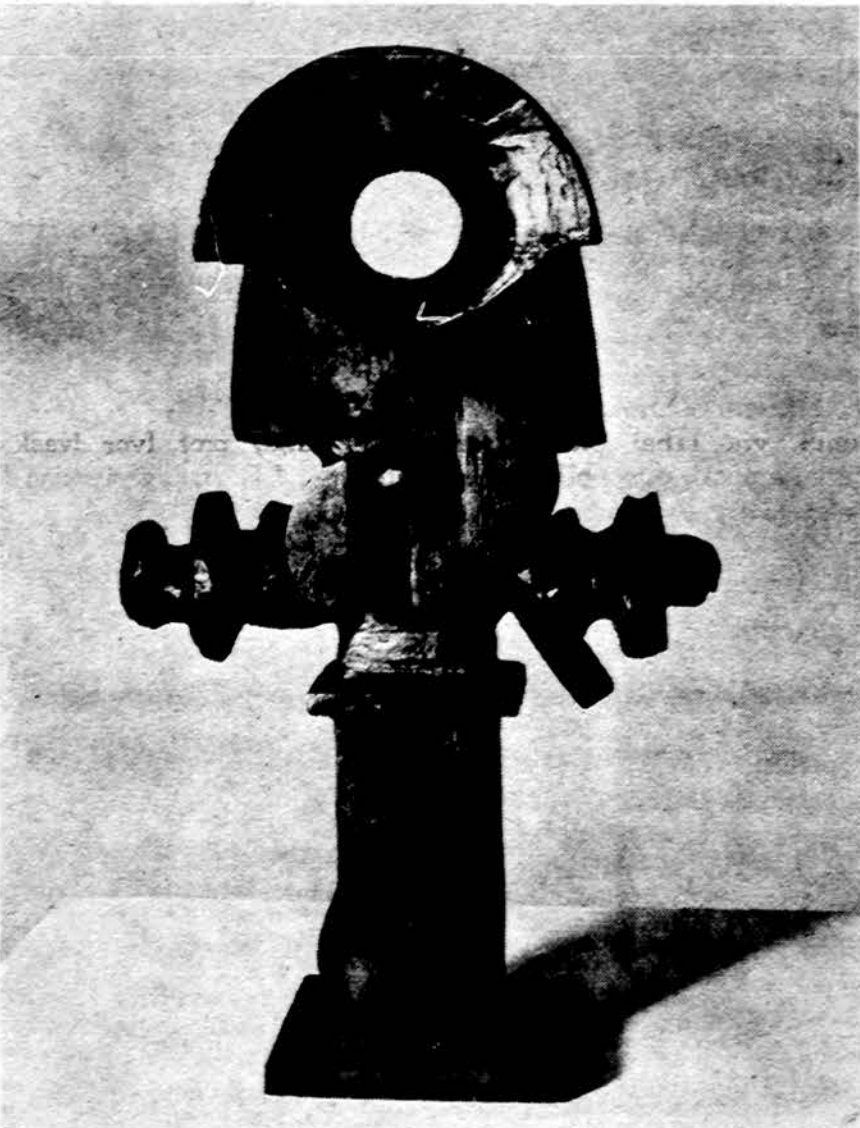
Kaip mums patams abi enciklopedijos reikalingos, apie tai plačiai aiškinti nereikia: joks lietuvis mokslininkas, redaktorius, žurnalistas, mokytojas, joks rašytojas apskritai savo darbe be šių enciklopedijų išsiversti dabar negali. Tik pavyrtykime, palyginimui, paskutinių kelerių metų žurnalo „Lituanus“ kompleksus, pamatysime, kiek ten kartų cituojamos abi enciklopedijos. Jau daugeliu iš mūsų teko matyti, kaip įvairiais atvejais čia besilankantys ir lietuvių mokslo žmonės iš okupuotos Lietuvos godžiai užgula išėjimo į laisvę kelią.

Bet ne tik pačiam mokslo bei kultūros pasauliui yra reikalingos ir naudingos abi enciklopedijos. Šios enciklopedijos su savo 42 tomais (LE — 36 tomai, EL — 6 tomai) ir mums patiems as-

meniškai ir ateities kartoms bus mokslo žinių šaltinis, kuris niekada neišsenka. Ir lietuviškos šaltinis! Nes ir LE ir EL yra gyva visa mūsų žemė, gyva yra mūsų istorija, jose kalba mūsų paštangos įvairiose mokslo srityse; jose gyvena didieji mūsų kultūrinio gyvenimo kūrėjai; jose kvėpuoja mūsų tautos gyvybė; jose tvarka Lietuvos ežerai, per jas teka Lietuvos upės ir upeliai; jose gyvena senieji mūsų kaimai ir miesteliai; jose įamžinti mūsų tautos kankiniai ir laisvės kovotojai.

Man šia proga prisimena vienas mano kaimynas. Mūsų sename kaime prie Nemuno gyveno toks Pranas. Kai aš parvažiuodavau iš gimnazijos namo, mes dažnai, kur nors panemunėje susedė, ilgai valandas kalbėdavomės. Jis pats per save buvo išmokęs skaityti ir rašyti, turėjo nepaprastą troškulį žinių iš viso pasaulio, iš visų sričių. Dažnai jis mane taip „iškvodavo“, kad man ir kvapo ir žinių pritrūkdavo. O kai mes dėl ko nors susiginčydavome, Pranas savo aštriu protu, labai inteligentišku galvėjimu mane dažnai suvaidavo į ožio ragą.

It štai karo metais man pavyko įsigyti visus išėjusius „Lietuviškos Enciklopedijos“ tomus.

Elena Kapaletė

Paminklas (bronzos)

Pranas, tai pamatęs, sako: „Duok man paskaityti!“ Jau kitą dieną jis man tarė: „Tai pati įdomiausia knyga, kokią esu gyvenime skaitęs!“ Ir taip jis su didžiausiu užsidegimu perskaitė visus 9 tomus, nieko nepraleisdamas, niekur nešokinėdamas. O atmintį jis turėjo nepaprastai gerą.

Paminėdamas šį žinių ištroškusį mano kaimyną, norėjau tik pailiustruoti mūsų tautos troškimą švietis, mokytis, gauti objektyvių žinių. Galima įsivaizduoti, koks tas troškimas yra dabar, kai Lietuvoje viešpatuoja visuotinė Kremliaus diktuojama neobjektyvi ir iškraipyta „tiesa“ ir „la Kremlius sukirtos „žinios“.

Tad mūsų akys ir širdys šio straipsnio pabaigoje ir krypta į tą asmenį, kuris maždaug prieš 25 metus suorganizavo LE, o vėliau ir EL išleidimą, ir į abiejų enciklopedijų redaktorių, kurių rūpesčių dėka puslapiai pasidengė raidėmis. Visi jie pastatė sau ir lietuviškai išėjusiai neišgriaujamą enciklopedinį paminklą savo enciklopedijoms.

AR TURI JAUSTIS KALTAS?

Iš spaudos išėjo kišeninio formato knygutė „Should You Ever Feel Guilty?“, kurią parašė kun. dr. Frank J. McNulty, sielovados dėstytojas Nekalto Prasidėjimo seminarijoje Darlington, N.Y., ir dr. Edward Wakin, komunikacijų profesorius Fordhamo universitete. Išleido veikli Paulist Press leidykla New York (112 psl., 2.95 dol.).

Veikale, išeinant iš naujosios teologijos bei psichologijos, sprendžiama kaltės jausmo problema. Svarstoma sveikats ir iškrypęs kaltės jausmas, tikslus ir netikslus, naudingas ir žalingas. Sveikats kaltės jausmas, kaip kūrybingumo įtampa, gali būti naudingas, bet daug žalos atneša iškrypimai šioje srityje.

Išryškina, kaip moralinių sprendimų darymas yra atsilepimas „taip“ ir „ne“ į Dievo meilės šauksmą. Pažymima, kad su brendusi sąžinė gali daryti savus sprendimus, net ir nesutampant su autoriteto sprendimu.

Knyga bus naudinga dabarties krikščioniui, nors ne visiems bus lengva joje keltiamas svarstymus sekti (jp)

Vida Kristalaitė

„Nathurmortas“ ir „Peizažas“. Nuotr. V. Maželis

IŠ ŠIŲ DIENŲ AMERIKIEČIŲ MOTERŲ POEZIJOS

MAY SWENSON

KLAUSIMAS

O koime:

tu mano namas,
mano žirgas,
mano skalikas.
Ir ką aš daryčiau,
kai tu krisi?

Kur miegoji,
kaip josi:
ką bemedžioji?

Kur eisiu,
be šio eiklaus žirgo?

Kaip žinosiu,
Kaip žinosiu,
kas mane laukia
tamsiųjų naktose.
Ar lobis tenai paslėptas;
ar koks nors pavojus?

Ir kaip jausiuosi,
gulėdama po dangumi,
be stogo, be durų?
Be vėjo, be debesio,
kurie mane pridengia,
kaip pasislėpsiu?

KAREN REYNOLDS

DRAUGAI

kaip saulės išlydyta
mėlyna jūra,
yra draugai.

kaip jūra:
jie pritaško akis,
pilnas juoko.

SUSIE DAMIEN

Kai tu įsipi mane
labai aukštai.

Žiūrėk!
beveik pasiekiau dangų,
abiejomis kojomis.

SILVIA KLEIN

[MANO LANGO STIKLĄ

kas beldžiasi į mano lango stiklą?
bijau pasislėpti!

tikiuosi, kad tai lietus...

IONE HILL

BANGOS

kai pamatiau savo pasaulį,
sudužusį į mažus gabaliukus,
pariktau ant lovos,
verždama...

greitai pirmoji verksmo banga
praėjo;

ir kai prasidėjo antroji —
staiga išvydau save gulintį ant lovos,
ir verksiančią, verksiančią iš širdies...

Iš anglų kalbos vertė D. Sadūnaitė

iskelti jo poveikį Šiauliu „Aušros“ ir kitoms mūsų krašto muziejams.

1928.XI atėjo J. Puzinas dirbti konservatoriaus ir kartu sekretoriaus pareigoms į Kauno miesto muziejų, kuris tuo metu turėjo menkas patalpas ir labai neaiškiai darbo paskirti, nes ten prigludavo visa, ką tik žmonės manė verta kitiems parodyti ar išsaugoti. Taip nuo XIX a. galo Kauno m. muziejuje ir susidarė labai atsitiktinių mineralogijos ir geologijos, meno, numizmatikos, istorijos, archeologijos (proistorės) ir kitų rinkinių, pvz. buv. Šmido fabriko gražūs rinkiniai, kažkokių Kauno vartų pakabinamas užraktas, arklių tramvajaus konkės neberekalingas ratas ir pan., bet dėl vietos stokos tebuvo vieną ar kitą mažai kas išstatyta ir lankytojams parodoma. Muziejiskai tada įdomiausia buvo graf. Tishevičių deponuotų meno paveikslų rinkinys, vienas atkastas ir eksponuotas proistorinis kapas iš T. Daugirdo kasinėjimų, šiek tiek išdėliotų proistorinių rinkinių, taip pat dalis T. Daugirdo lietuviškų juostų ir įvairių dievukų. Prof. Edv. Volteris vis ruošėsi pertvarkyti Kauno m. muziejų, tiksliau perkelti iš vieno kambario į kitą rinkinius, bet neprisirengė, nes buvo jau amžius naštos palenktas ir pamiršdavo ką vakar buvo žadėjęs pradėti. Antra, didesniems pertvarkymams Kauno m. savivaldybė neskyrė pinigų, nes jos vadovai prie didesnės kultūrinės sampratos nebuvo priaugę, jiems užteko, kad Kaunas turi muziejų. Ir tose nepalankiose darbu sąlygose J. Puzinas stengiasi nors šiek tiek aptvarkyti inventorius, atsekti kai kurių dovanų ir depozitų kilmę, kai ką ir labai pirmąkart priemonėmis konservuoti, t.y.

nykstančius proistorinius radinius, pvz. geležies, nors paprastu vaku užtepti, nes tada Kauno m. muziejus neturėjo nė paprastųjų konservavimui priemonių.

Baigęs studijas Heideberge, dr. J. Puzinas 1934.XI sugrįžo į Kauno m. muziejų ne tik konservatoriumi, bet ir jo direktoriumi, nes prof. Ed. Volteris jau 1933 m. iš šio muziejaus vadovybės dėl senatvės pasitraukė. Jaunas ir darbštus, gerai su muziejybine Vakarų sūsiapazinęs dr. J. Puzinas stengėsi šį Kauno m. muziejų pertvarkyti, bet nebuvo vietos ir pinigų, todėl proistorės (tada vadintą priešistorinių) kai kuriuos radinius pasuntė į sandėlį ir paruošė išdėstyti kai kuriuos būdingesnius, ypač Rytų Lietuvos piliakalnių ir naujai įsigytus žvalgio amžiaus radinius. Visas jo rūpestis buvo sutelktas išaiškinti daugelio radinių tikrąsias radimo vietas, todėl per-

žiūrinėjo visokius užrašus ir t.t. 1935 m. kasinėjo vieną kitą kapą, bet dėl vietos stokos jų tik vieną kitą naują radinį išdėliojo, laukdamas, kada baigs statyti Vytauto D. muziejaus rūmus, kuriuos dar nebais, jau gen. Vl. Nagevičius buvo nuskyręs Karo muziejui. Ir tik po didelių P. Galaunės, J. Puzino ir kitų pastangų, 1936.XI.1 buvo paskelbtas Vytauto D. karo ir Vytauto D. kultūros muziejų įstatymas, bet mažai tepažabojęs gen. Vl. Nagevičių, kuris užsiėmė karo muziejui geriausias šio naujojo muziejaus patalpas ir atsiskė perduoti Apuolės kasinėjimui bei kitą karo muziejui nepriklausanti muziejine medžiaga, dar žiauriai apkalindamas ir Vytauto D. kultūros muziejaus dir. Paulių Galaunę nebūtais nusižengimais, net kaltindamas jį revoliucionizmu ir t.t., o dr. J. Puzinas buvo kaltinamas, kad nepraleido jo mokslinio darbo — diser-

tacijos, nors to darbo neužskaitė disertacija prof. Karsavinas ir, atrodo, prof. Ign. Jonynas ir mažiausia buvo galima kaltinti dr. J. Puziną, tuo metu tik paskirtą vyr. asistentu.

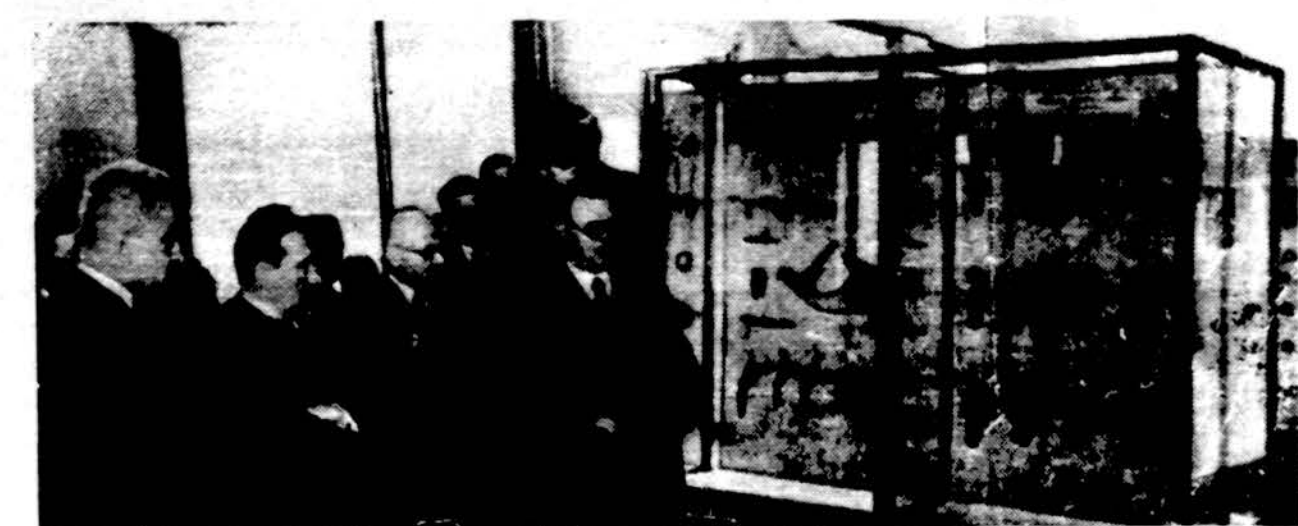
Išteigus 1936.XI.1 įstatymu Vytauto D. kultūros muziejų su priešistoriniu skyriumi, kurio vedėju buvo paskirtas dr. J. Puzinas, taip pat buvo švietimo ministro sutikimu dar priskirtas šio skyriaus darbas jau pas J. Puziną šiek tiek proistorės klausės stud. Pr. Kulikauskas. Dar 1936 m. buvo švietimo m-jos pasiūstas J. Puzinas ir plačiau susipažinti su proistoriniais muziejaus skyriais, konservacija bei paminklų apsauga Berlyne, Kopenhagoje, Malmø, Oslo, Rygoje ir Tartuose.

Vytauto D. kultūros muziejaus priešistoriniam skyriui buvo perduoti buv. Valstybinės archeologijos komisijos sutelkti radiniai ir Kauno m. muziejaus priešistorinio skyriaus rinkiniai; iš jų dr. J. Puzinas atrinko 1953. Tačiau nuosekliai Lietuvos proistorės sekai būtinai reikėjo kraštotyros muziejuje esančių kai kurių radinių. Pavyko įtikinti tada švietimo m-ją ir iš Šiaulių „Aušros“, Telsių „Alkos“, Biržų, Kėdainių, Klaipėdos, Mažeikių, Panevėžio, Rokiškio ir kt. buvo pasiskolinta dar 176 radiniai. Taip pat švietimo m-jos pastangomis buvo gautos Juodkrantės ir kitų vietų gintaro radinių, buvusių tada Karaliaučiuje, o dabar nežinia jau kur dingusių, labai vykusios atlajos. Muziejaus ekspozicijai buvo užsakytos 1936.XII.28 „Metal“ dirbtuvės spintos — lentynos. Jos buvo dvejopos: 10 mažųjų, kurios buvo priglautos prie sienos, ir 20 didžiųjų, t.y. dvigubų, kurios buvo sustatytos skersai didžiąją salę.

Šios spintos — lentynos buvo labai praktiškos, pirmą kartą panaudotos mūsų krašte muziejaus ekspozicijai, atrodo, pritaikant Skandinavijos muziejų spintas. Tai buvo metalo rėmai, iš trijų pusių stiklas, o nugarinė išklota drobė; didžiųjų, būtent dvigubųjų, nugarinės buvo panaudojamos abiejose pusėse radinių prisegimui arba siauroms stiklo lentynėms. Kiekvienos spintos apačioje buvo dar radiniams sandėliukas, išnaudojant pospintį, kai kitų kraštų tokių spintų paprastai stovi ant kokių 40 cm aukščio kojų. Kiek vėliau dar buvo padarytos kelios didžiosios lentynos — spintos, suglaudinant jų eiles, ir kelios gulsčios labai svarbiems, naujai surastiems, vaiko, dvigubam vyro ir moters, arklio ir kt. kapams.

Vytauto D. kultūros muziejuje buvo įrengtas ir labai reikšmingas radinių konservavimo kambarys, turėjęs elektra šildomas cheminių skysčių pamerkas — dubenis ir orkaites. Tai buvo pirmas toks konservavimui skirtas, pasakytai, ir moderniausias tuo metu ne tik Lietuvoje, bet ir toliausiai nusistūmęs į rytus Vidurio Europoje. 1937.VI.1 švietimo m-ją patvirtino šio muziejaus konservatoriumi Praną Baleniūną, nepaprastai gabų, daug bandantį ir naujų konservavimo būdų suradusį, bet išdaigininką ir dažnai nesuprastą, daugelio amatų žmogų, kurį ramaus būdo dr. J. Puzinas globojo ir taip jį suraminavo, padėdavo kokiam nesupratinimui su kitais iškiliu. Tas Pr. Baleniūnas karo metu, rodos, su dir. Povilo Galaunės žinia, net ir po to nelaimingo vieno tarnautojo, dabar jau svetur mirusio, plepumo apie V.D. kultūros muziejų paslėptą Lietuvos žydų etno-

(Nukelta į 4 psl.)

Vytauto Didžiojo Kultūros muziejaus Priešistorinio skyriaus atidarymas 1938. I. 25 Kaune. Nuotraukose matome valstybės prezidentą Antaną Smetoną, seimo pirmininką K. Sakelį, min. J. Stankauskį ir kt. Muziejaus eksponatus žiūrovams aiškina Priešistorinio skyriaus vedėjas dr. Jonas Puzinas.

Senovės rašytojų antologija

JUOZAS PRUNSKIS

Kun. dr. Jonas Gutauskas, **DI-
DŽIŲJŲ BENDRIJOS TĖVŲ MIN-
TYS**. Senosios krikščionių literatū-
ros antologija tikėjimo, doros ir
krikščioniškosios pasaulėžiūros
klauksimais. Išleido Krikščionis Gy-
venime, 1979 m., 303 psl. Kalbą
tikrino Petras Balčiūnas, įrašus
prieš Paulius Jurkus. Spausdino N.
Pr. Marijos Seserys, I.C.C., Put-
nam, CT, 06260. Kaina \$7.00.

Tai pirmas ir vienintelis lietu-
vių kalba pirmųjų krikščionybės
šimtmečių rašytojų minčių
rinkinys. Knygos autorius kun.
dr. J. Gutauskas šiam darbui ge-
rai pasiruošęs. Savo studijas ap-
vainikavęs dviem doktoratais, ket-
verius metus dėstęs pirmųjų
šimtmečių krikščioniškąjį lite-
ratūrą — Bažnyčios tėvų raštus
— (anksčiau vadinamą patrolo-
gija) Vytauto Didžiojo universi-
teto teologijos fakultete ir Mede-
lino (Kolumbijoje) arkivyskupi-
jos seminarijoje.

Mokėdamas keletą kalbų, kun.
Gutauskas galėjo versdamas ori-
giną lyginti su kitų tautų ver-
timais, kuriuos atrado šiek tiek
skirtingus, nors mintis beveik vi-
suose pasilikusi pagrindinė ta pati.

Kadangi čia rinkinys ištraukų
pirmųjų krikščionybės rašytojų
pasisakymų, tai jis turi ekume-
ninio pobūdžio, juo gali naudotis
ne vien katalikai, o ir kiti krik-
ščionys, nes pirmieji krikščionybės
amžiai įvairioms krikščionių
Bažnyčioms bendri. Taigi leidi-
nys galės patarnauti daugeliui
religinių bendrijų.

Autorius pasirūpino duoti tu-
rinę įvadą. Visų pirma ap-
žvelgia senosios krikščioniško-
sios literatūros istoriją, supažindin-
nant su to laikotarpio autoriais,
jų reikšme, jų tekstų rinkiniais,
net ir su vertimais ispanų, vokie-
čių, anglų, italų kalbomis bei
informuojant apie apžvalginius
šios srities veikalus — vadovė-
lius. Supažindinama ne tik su pir-
mųjų amžių krikščionių au-

toriais, bet ir su ano laiko Baž-
nyčios mokyklomis Romoje, Alek-
sandrijoje, Cezarejoje, Antiochi-
joje. Apžvelgiami įvairūs patris-
tinės literatūros laikotarpiai —
kaip auksinis amžius, taip ir sau-
lėleidis.

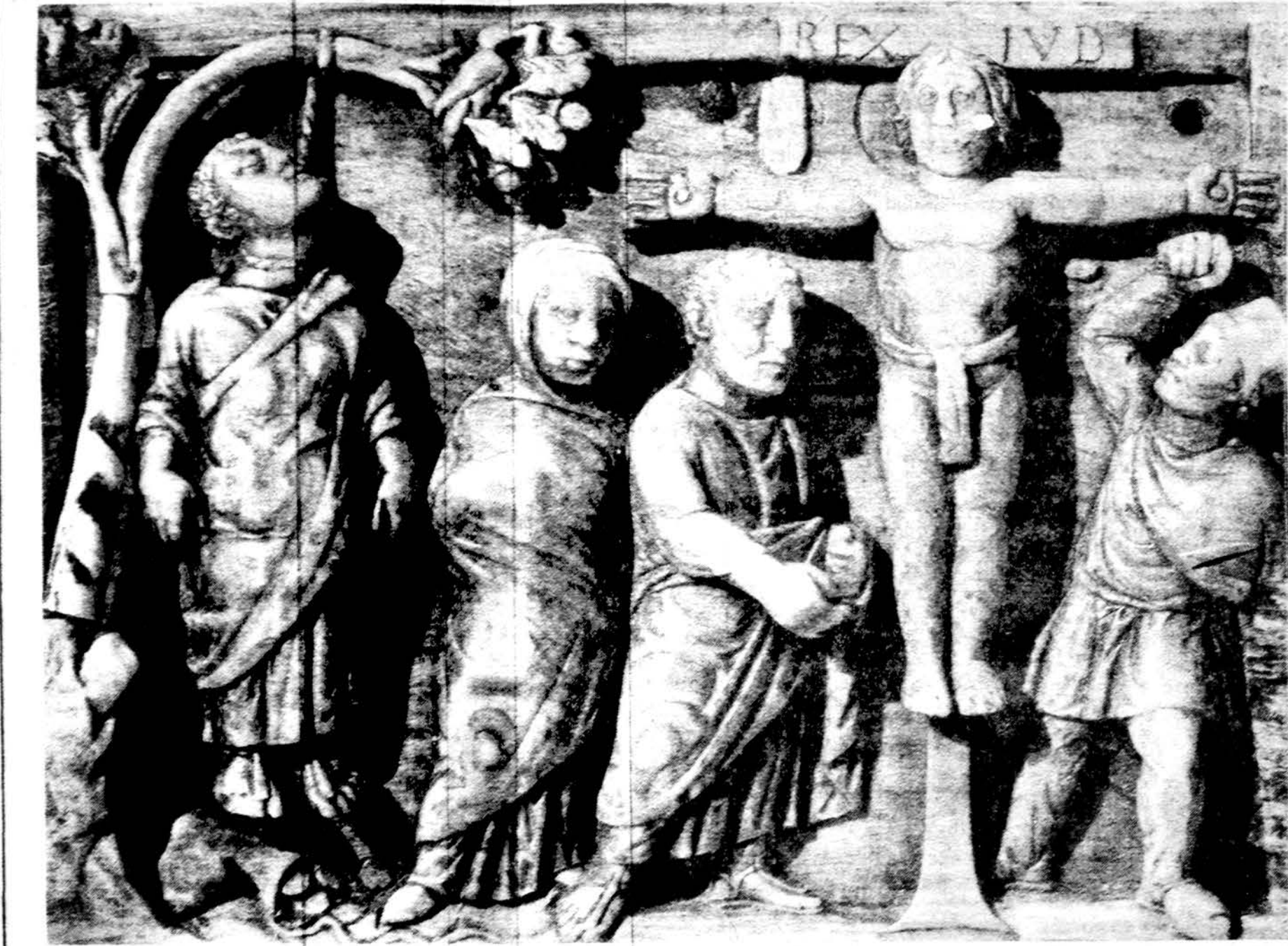
Kaip rūpestingai paruoštas įva-
das, galima spręsti iš to, kad jis
užima maždaug penktąją knygos
dalį, kas rodo autoriaus plačią
erudiciją šiuo klausimu.

Ši antologija apima net septy-
nis pirmuosius krikščionybės am-
žius, įjungdama daugiau kaip
šimtą autorių. Čia aptinkame iš-
traukas iš tokių šimtmečių nei-
žymiai raštų, kaip Albertas Didy-
sis, Ambraziejus, Augustinas, Ba-
zilius Didysis, Bonifacas, Jonas
Aksaburnis, Euzebijus, Grego-
rius Didysis, Jeronimas, Origenas,
Tertulijonas ir daugelis kitų.

Surinkti jų pareiškimai ir su-
klasifikuoti pagal temas: Dievas,
Tvarinija, Žmogus, Apreiškimas,
Kristus, Marija, Bendrija (Bažny-
čia), Sakramentai, Malonė, Mal-
da, Dorybės, Įsakymai ir nuodė-
mės, Krikščioniškas gyvenimas,
įvairūs pašaukimai, valdžia, val-
stybė, šeima, paskutiniai dalykai.
Kiekvienas iš šių skyrių dar tu-
ri smulkesnes padalas.

Čia autorius parodė gražius su-
gebėjimus tekstus parinkti, sklan-
džiai išversti ir reikiama suklasifi-
kuoti. Autoriui dar esant Kauno
seminarijoje, draugai jį vadino
„poetu“, nes jis tokią gysle-
lę turėjo, o tai atsiliepia ir šių
vertimų vaizdume, kalbos turin-
gume. Autorius rūpestingai pa-
ringavo terminijai, suieškojęs net
ir retus, tačiau botaninius pa-
vadinimus, kaip pvz. garlė (nuo-
kana, 95 psl.).

Ypač gausiai cituojamas Šv.
Augustinas, kuris taip pasižymė-
jo ir minčių gilumu, ir kalbos
vaizdingumu. Pvz. jis rašė: „Die-
vas yra tau viskas. Jei esi alkanas,

Krikščioniškąjį tema penktojo šimtmečio romėniškoje skulptūroje

jis yra duona. Jei esi ištroškęs, jis
yra vanduo. Jei esi tamsybėse, jis
yra šviesa“ (psl. 76). Arba vėl
Augustinas, imituodamas psal-
mių poeziją, skelbia: „Dievas
duoda, kaip sako psalmių dainius,
sniega, kaip vilną. Jis nubarsto
žemę šerkšnu, kaip pelenais, ir
beria ledus, kaip duonos trupinius“
... (psl. 101).

Autorius parinkęs Augustino
tekstus, išpūdingus savo idėjos
skleidimu. Pvz. (147 psl.): Die-
vas „tol pasilik tavo valios prie-
mę, kol pasidarys tavo išganymo
autorius... Jis kovoja prieš mūsų
valią, bet ieško mūsų naudos.
Tol pasilieka mūsų priešas, kol
mes esame savo pačių priešai“.

Autorius parinktuose tekstuose
Augustinas iškalbingai ryškin-
na gilią tikėjimo paslaptį. Pvz.
158 psl. kalba apie Kristų: „Bu-
vo Dievas ir žmogus. Priėmė
tai, kuo nebuvo, neatiduodamas
to, kas buvo. Turtingas kaip Die-
vas, vargšas kaip žmogus“.

Toksai vaizdas ir tokie pa-
lyginimai ryškumui nėra tik vien-
as Augustinas. Pvz. Leonas Di-
dysis rašo: „Negali kentėti Die-
vas tapo kenčiančiu žmogui ir
nemirtingas pasidarė klusnus mir-
ties ištatymui“.

Tuose senovės raštuose mes ran-
dame, kad jau Jono Aksabur-
nio laikais krikščionys Eucharis-
tiją priimdavo į rankas. Leidiny
kartojamas priminimas pamoklini-
ninkui, gali būti naudingas ir
dabar: „Neprivalai būti deklama-
torius ir pleyps... Tuščiais žo-
džiais švaistymai ir liežuviu
mirkulius nepatyrusių žmonių
nuostabą kelti palikime nemok-
šoms. Neretai pamokslininkas
aiškina tai, ko pats nesupranta,
ir džiaugiasi, kad kitiems tai įkal-
bė. Nieko nėra lengvesnio, kaip
paprastus žmones, nesąmoningą
miniją žodžių tvanu apgauti: juo
mažiau dalykų supranta, juo dau-
giau juo stebisi“ (psl. 216).

Knygoje aptinkame visai prak-
tiškų patarimų. Pvz. Bazilijus
Didysis moko: „Nebūk kietas pei-
damas, nebūk greitas ir karštas
perspėdamas, nes tai rodytų aki-
plėšikumą. Nesmerk dėl menk-
niekių, lyg pats būtum pats teisin-
gumas“ (psl. 248).

Jonas Aksaburnis, kalbėdamas
apie paskutinį pomirtinį teismą,
prataria: „Pamatę kryžių, pradės
verti, nes juo mirtingi nepasinau-
dojo — nukryžiuo tą, kurį turė-
jo garbinti“ (psl. 284).

Taigi šio leidinio skaitymas
bus ne tik pirmųjų krikščionybės
šaltinių pažinimas, ne tik Bažnyčios
tradicijos išryškėjimas, bet ir
dvasinės saviuoklos priemonė,
perteikta sumaniai parink-
tais klasikiniais tekstais, skaity-
tojui paduodant juos sklandžiai
ame lietuviškame vertime. Tai vei-
kalas niekada enustojęs savo
vertės. Jį galima skaityti dabar,
jį bus galima gauti bet kuriuo

laiku, kada tik atsidarys gali-
mybės, į pačią Lietuvą.

Žinoma, būtų galima suabe-
joti, ar buvo reikalinga įjungti
tokius tekstus, kurie buvo ryškūs
seniems laikams, bet perne-
lyg grubūs dabarčiai. Pavyz-
džiui Chryzologo posakis apie
atmetančius tikėjimą: „Tokie
žmonės apgailėtini, mažadvasiai,
kvaili ir silpni — iš tikrųjų tikri
asilai“ (psl. 64).

Kad ir tas visų pamėgtas Au-
gustinas pernelyg žmogaus minti-
jimą kartais nužemino. Pvz. posa-
kyje: „Ką mes išvegiame, dėko-
jame protui, ką tikime — autori-
tetui, o ką tik patys manome —
klaidai“ (psl. 63). Ne visada jų
mūsų manymas yra klaida.

Kalba sklandi. Korektūros klai-
dų per visą knygą gal tik viena
kita. Apskritai — leidinys monu-
mentalus, rūpestingai paruoštas,
jį bus galima gauti bet kuriuo

Aštuonių tautų poezija lietuviškai

Tautos kultūrinį lygį vienu
ar kitu laikotarpiu liudija ne
vien tik jos pačios rašytojų su-
kurtų veikalų gimtąja kalba,
išskirtinis gerumas, bet ir ver-
timų iš kitų tautų kūrybos gau-
są ir jų vertimų tobulumą.
Vertimų poreikis visuomenėje
liudija kultūringos tautos pa-
saulinį interesą, o vertimų kal-
binė kultūra liudija pačios kal-
bos pasiekto lygio aukštumą.
Tokių būdų preitės klasikų ir
žymiųjų dabarties rašytojų ver-
timai į kitas kalbas taipgi tur-
tina veikalus išsiverusių tautų
kultūrą, praplečia jų akiratį,
lygina kelią ir savųjų literatūrų
išvystymą į platų pasaulį,
lengvina pokalbį su kitais kaip
lygių su lygiais.

Išvijoje vertimais iš kitų
kalbų girtis negalėtume. O jų
trūkumą reiktų vis dėlto per-
gyventi kaip nuostolį tiek sa-
vosios kalbos gyvumui, tiek
bendrajai kultūriniam indė-
liui. Todėl ir džiugina žinia, kad
„Ateities“ leidykla išleidžia
poezijos antologiją net aštuonių
tautų lietuvių kalba. Ją su-
darė ir išvertė Tomas Venclo-
va. Jos puslapiuose bus atsto-
vaujama šioms tautoms: anglų,
amerikiečių, prancūzų, austrų,
ispanų, graikų, lenkų ir rusų.
Tai daugiausia šio amžiaus kū-
ryba, į praeitį toliau nesiekian-
ti kaip 19 amž. vidurio. Vieni
antologijos autoriai jau seniai
žinomi, jau pasaulinės literatū-
ros klasikai, kiti tik dabar bei-
kylantys abiejose geležinėse už-
dangos pusėse. Antologija iš-
eis šių metų pabaigoje.

siems žmonėms ir visiems lai-
kams.

Autorius vieton „Bažnyčios“
visoje knygoje vartoja „Bendriją“,
ir tas terminas palaipsniui mums
darosi ne toks baus, labiau pri-
imtinis, bet vargu ar prigyšias
žmonėse, greičiausiai ir pasiliks
vien tik atsietai knygini.

Pažymėtina, kad šios knygos
išleidimo, pagerbdami atminimą
1969 m. mirusios Valerijos Lau-
čytės — Vasaitienės, lėšomis pa-
rėmė jos vyras, duklė ir sūnus.

Giliai įmintos pėdos

(Atkelta iš 3 psl.)

grafinio muziejaus turtą ir archyvą, kai at-
vykęs geštapas visa veik susirinko ir dėl
„žydų turto slėpimo nuo vokiečių vald-
žios“ vos nesusaukė dir. P. Galaunės ir to
pat muziejaus istorinio skyriaus vedėjo
Povilio Karazijos, ir toliau laikė čia muzie-
jaus rūsyje priglaustus iš Kauno gėto žydus,
kurie nakties metu išsivirdavo valgi elekt-
rinėje krosnyje — orkaitėje ir kartais
pernakvodavo ant poros iš dvarų gautų
vilko odos kojoms užtiesalų kaip tik šiame
konservacijos kambaryje, iš kurio aš gau-
davau kai kuriuos iš gėto išneštus visokių
vokiečių įsakymų nuorašus ar net origi-
nalus, reikalingus pogrindžio spaudai ir
dedamus į Lietuvos archyvą, vad. „Grižulo
ratų“ vardu, kurio viršininkas buvo kan. dr.
J. Stakauskas, o žemaičiuose kažkur slėpė
Šiaulių „Aušros“ muz. vedėjas apygardos
teisėjas Pelikšas Bugailiškis. Apie P. Bala-
niūno priglaustus čia žydus nežinojo tik dar
du muziejaus sargai ir gal dar 3 labai pati-
kimi tarnautojai; apie jų slėpimą pats Pr.
Balenišnas buvo prasiitaręs ir prof. J. Pu-
zinui, kuris karo metu gyveno Vilniuje ir
šiam muziejui jau nepriklausė.

1937 m. jau liepos mėn. dr. J. Puzinas
pradėjo ruošti ekspozicijai jau spėtus konser-
vuoti radinius. Pirmiausia juos skirstė, išde-
liodamas ant muziejaus grindų atskiromis
krūvelėmis pagal laiko seką, tipologiškai ir
kartais pagal atskiras vietas, k.a. geležies

amžių kapinynus. Šiam darbui dr. J. Puzinas
skyrė labai daug antvalandinio laiko, nes
dažnai, praeidamas vėlavai vakare pro V. D.
kultūros muziejų, jį matydavau, laiptais pal-
pęs, pro langus „varinėjančių“ skirstomuosius
radinius iš vienos būsimos lentynos į kitą,
ypač jau tik ką gautus radinius dovanomis ar
surastus kasinėjimuose, vis pakeičiant nau-
jais ir būdingesniais. Anuo metu, pabeldus ir
vakare į langą, prof. J. Puzinas mane įsilei-
davo, paaiškindavo, o vėliau lipdavome į
Zaliakalnį Aušros laiptais, kalbėdamiesi apie
proistorės radinius iki Aušros 39, kur tuomet
jis gyveno. Tie užėjimai ir pokalbiai man
buvo itin didelė palaima, nes iš jo išgirstas
žinias vasaros atostogų metu taikiau Dusetų
pavasarininkų „Praeities“ būrelio senienų ir
Dusetų prof. K. Būgos muziejaus rinkiniams,
proistorinių vietovių žvalgymai ir t.t.

Taip užsispyrusiai dirbdamas, dr. J. Pu-
zinas su P. Baleniūno, Pr. Kulikausko ir
rodos, dail. Vcl. Rato pagalba, iki 1937.XII.24
spintose išstatė 1672 proistorės radinius,
o dalies teko ir atsisakyti vien tik dėl vietos
stokos. 1938.I.25 Vytauto D. kultūros mu-
ziejaus priešistorinis skyrius buvo viešai ir
gana mūsų sąlygomis iškilmingai atidary-
tas, dalyvaujant valstybės prezidentui A.
Smetonai, vyriausybės nariams ir kitiems
kviestiniams svečiams. Tai buvo didelis tada
laimėjimas Lietuvos proistorės mokslui ir
kartu nepaprasta priemonė supažindinti
visuomenę su seniausiąja Lietuvos ir lietuvių
tautos praeitimi bei jos palikimu — radiniais.

Siandieną, jau po 40 metų, tenka klausti:
ka s buvo n a u j a šio muziejaus skyriaus
paruošime, būtent ką n a u j o įnešė dr. J. Pu-
zinas, paskirtas skyriaus vedėju? Esant toli-
niau šio muziejaus ir nebepraeinant prie šalti-
nių, nėra taip paprasta atsakyti, nors su tuo
muziejumi buvau artimokai susijęs, todėl
mano šis atsakymas bus tik labai dalinis.

1. Didelėmis J. Puzino pastangomis buvo
atseka daugelio proistorinių radinių vietos,
nors dėl įrašų stokos liko ir neatsektų. Prois-
torės mokslui labai svarbu ne vien tik rai-
nys, bet ir radinio vieta bei jo radimo aplin-
kybės ir kt.

2. J. Puzinas atsisakė visokių radinių
mšrinės skaidros, kuri dažnoka svetur,
būtent kartais asmens dovanotas muziejui
rinkinukas sudedamas visas kartu, kur šalia
žymaus dailininko paveikslu, įsigyto kada
nors dovanotojo, išstatyta ir jo numiz-
matika, kas nors proistorės radinių,
koks nors dar suakmenėjimas ar kokia
vėl nepaprastybė. J. Puzinas proistori-
nį skyrių tvarkė visai be svetimų ir pri-
polamų radinių, proistorinius radinius
skirstydamas tik laiko ir tipologijos sekomis.
Šią nuoseklios sekos mintį, kaip jis pasakojo,
parsivežęs iš Danijos ir Skandinavijos mu-
ziejų. Nuoseklios laiko sekos (aktmens am-
žius, žvalio amžius, įvairūs geležies am-
žiai) įvedimas, pradedant priešaliuke, kur
buvo akmens amžius, toliau jau žvalio ir R.
Lietuvos piliakalnių kultūra su Velykuškių
pil. rastuoliu molio duboje dvigubu kapu,
pilnai įvedė į Lietuvos poistorės, kai toliau
jau salė, padalinta lyg šiočia tokia sienie,le,
praskleidė geležies amžių radinius taip pat
griežta laiko seka: ietigalius, kirvius, seges,
smeigtukus, antkakles ir t.t. Šiuose posky-
riuose buvo skirta vietos ir atskiro kapo, pvz.
Seredžiaus, Eugulio, Sargėnų... radiniams
(atskirai įruošti gulščiose lentynose kapai su
griaučiais buvo gale lentynų prie sienos). Ats-

kirose spintų lentynose buvo išryškintos
būdingosios radinių smulkmenos, pvz. apy-
rankė padėta ant stiklo lentynėlės, už jos kiek
atokiau veidrodėlis, todėl ir matai jos nema-
tomos šiaip dalies raštą ir t.t.

3. Radiniai buvo išdėstyti ne tik moka-
mai, bet ir parodomai. Taip pat reikia pa-
brėžti, kad spintų nugaros išklotos tamsiai

Prof. Jonas Puzinas lanko senatoriją Nepriklausomybės akto signatarų prof. St. Kairį (1878-1964) paskutiniuosius jo gyvenimo metus. Nuotr. V. Matelio

pilką drobe buvo itin geras laimėjimas, nes
tuos proistorės radinius gerai išryškindavo.

4. Atskiri kapai, k.a. dvigubas vyro ir
moters kapas, vaiko kapas, arklio kapas ir kt.
buvo parvežti ir paruošti kaip buvo r a s t i.
Čia daug nuopelnų tenka priskirti ir muz.
konservatoriaus P. Baleniūno sugebėjimams,
bet turi nemaža laimėjimų ir prof.
J. Puzinas, kuris taikindavo ir jau iš studijų
metų pasisavintą ar vėliau pastebėtą smul-
kmeną. Kiek V. D. kultūros muziejaus prieš-
istorinis skyrius buvo laimėjęs, supratu,
kada galėju susipažinti su Vilniaus univ.
archeologijos muz. ekspozicija 1940 m. sausio
mėn. ir Vilniaus krašte vykdytais kasinė-
jimais. Pvz. ten buvo viena, gal 1938 m.
parsivežta radinio vaško įlaja, maždaug 50
cm skersmens. Jau mums tada studentams
toks įlajos būdas atrodė gana atsilieks, nors
kitais atvejais ir neišvengiamas, bet šiam
reikalui V. D. kultūros muziejus jau gebėjo iš-
apačios sugipsuoti ir nesuardytą parsivežti, o
paskui paruošti išstatyti. Lai tebūna ir Pr.
Balenišno, to šimtadarbio, sugebėjimas, nes
nežinau kiek paskatos jis gavo iš prof. J.
Puzino, kuris daug ką perkėlė Lietuvon iš V.
Europos, ir mes anuo metu jau buvome prae-
lenkijos sugebėjimus ir, kaip vėliau
sizinioje, viso pasaulio priešakinę socia-
listinę Rusiją visa 20 metų!

5. Prieistorinio skyriaus salėse buvo 8 at-
skiri žemėlapiai, rodą proistorinių atskirų
tarpsnių praplėtimą ir kt. paaiškinimai, kurie
buvo trumpi, bet tikslūs ir taiklūs.

Aplamai, dr. J. Puzino muziejinko darbu
bei sugebėjimais jau mes galėjome pasidi-
džiuoti, jo įruoštas priešistorinis skyrius buvo
Lietuvos kraštotyros muziejų tuojau
sekamas, o vėliau, kai turėjau galimybės
svetur su muziejais susipažinti, galėju
pasididžiuoti, kad šioje srityje mes daug
pasiekėme ir nebebuvo nuo kitų atsilikę.

(Bus daugiau)